

Службовыя часціны мовы

Мэты: паказ ролі службовых часцін у мове; выпрацоўка ўменняў вызначаць іх сэнсаваную ролю ў тэксе і правільна ўжываць у звязнай мове; выхаванне пачуцця калектывізму, любові да роднага слова, беражлівых адносінаў да прыроды.

Абсталяванне: плакат “Правер сябе”, карткі з тэкстам.

Тып урока: падагульненне і сістэматызацыя ведаў з элементамі педагагічнай майстэрні.

Ход урока:

1. Індукцыя (увядзенне ў тэму, праблему праз індуктар).

Вучань атрымаў заданне ўставіць прапушчаныя прыназоўнікі і злучнікі. Вось што ў яго атрымалася:

Першыя гусі ўжо прыляцелі... Узляцелі высока пад сосны, пад елкі як недзе прапалі ў небе.

- Знайдзіце ў сказе няправільна ўжытыя прыназоўнікі і злучнікі. Выпраўце памылкі. (Паведамленне тэмы, вызначэнне задач урока, матывацыя і пастаноўка праблемы.)

2. Праца з навучальным матэрыялам.

Настаўнік прапануе вучням праверыць уменне правільнага выкарыстання прыназоўнікаў (праца з плакатам “Правер сябе”)

смяяцца (над, з, аб) ...

пайсці (па, за, у)...

захварэць (на, па) ...

а) самаканструкцыя (кожны вучань запісвае свае варыянты)

б) сацыяканструкцыя (абмеркаванне ў пары і групе)

в) афішаванне

(Сямікласнікі робяць выснову пра ўжыванне прыназоўнікаў у мове.)

3. Праца з тэкстам (вучні атрымліваюць карткі)

Весная цёплая ноч толькі што апранула зямлю і ра...кідала таемныя чары вакол сябе.

Першыя зоры ўжо замігцелі то там то сям ў бяздонным небе а з-за лесу залатым пажарам узнімаўся блішчасты мес...ц. Дробныя белыя хмары усцілалі яму даро...ку. Здавалася што пахне зямля акропленая расою.

Сяло заціхла. (З) рэдку па вуліцы брыла адзінокая фігура селяніна што дзесь запазніўся. Вось толькі дзяўчаты яшчэ не спалі і спявалі на прызбах.

- Вызначыць тэму, асноўную думку тэксту, стыль і тып маўлення. Абгрунтаваць свае меркаванні.
- Устаўці прапушчаныя літары, выпісаць гэтыя словы, растлумачыць іх правапіс (арфаграфічны аналіз). Раскрыць дужкі.

Заданні па групах (праца з карткамі).

1 група.

1. Выпісаць з тэксту словазлучэнні з прыназоўнікамі. Вызначыць склон залежнага слова.
2. Марфалагічны разбор прыназоўніка (на выбар).
3. Паставіць знакі прыпынку ў 2-ім сказе 1-га абзаца. Зрабіць сінтаксічны разбор, схему.
4. Лінгвістычнае паведамленне “Сэнсавая роля прыназоўнікаў у тэксе”.

2 група.

1. Выпісаць з тэксту ўсе злучнікі, вызначыць іх разрад паводле значэння, спосабу ўжывання, іх сінтаксічную ролю (што злучнік звязвае).
2. Марфалагічны разбор злучніка (на выбар).
3. Паставіць знакі прыпынку ў 4-ым сказе 1-га абзаца. Зрабіць сінтаксічны разбор, схему.
4. Лінгвістычнае паведамленне “Сэнсавая роля злучнікаў у тэксце”.

3 група.

1. Выпісаць з тэксту часціцы, вызначыць іх разрад.
2. Марфалагічны разбор часціцы (на выбар)
3. Паставіць знакі прыпынку ў 2-ім сказе 2 абзаца. Зрабіць сінтаксічны разбор, схему.
4. Лінгвістычнае паведамленне “Сэнсавая роля часціц у тэксце”.

4. Творчае пісьмо.

Заданні вучням:

5-ы узровень. Пісьмовае лінгвістычнае паведамленне “Сэнсавая роля службовых часцін у мове”.

4-ы узровень. Замяніць неўласцівыя беларускай мове прыназоўнікава-склонавыя канструкцыі сінанімічнымі.

Крычаць ва ўвесь голас, розніца ў двух гадах, купіць паліто на выбару, збіраецца к дажджу, лятаць па паветры, здольны к усяму хлопец, сутыкнуцца тварам да твару.

- (крычаць ва ўвесь голас, розніца ў два гады, купіць паліто на выбар, збіраецца на дождж, лятаць у паветры, здольны да ўсяго хлопец, сутыкацца тварам у твар)

3-і узровень. Уставіць прапушчаныя часціцы, прыназоўнікі, злучнікі.

... ты пайшоў ... школу. Гэта вялікая падзея ... тваім жыцці. Пасадзі дрэўца ... сваім ... школьным садзе, на вуліцы, свайго дома.

2-і узровень. Падкрэсліць службовыя часціны мовы, пазначыць, што гэта: злучнік, прыназоўнік ці часціца.

Красавік. У густым ельніку яшчэ трымаюцца гурбы снегу, але з кожным днём яны адступаюць. Раніца халаднаватая ад марозу. Трава аж храбусціць, і цяжка ўявіць, што зусім непадалёку цвітуць пралескі.

5. Рэфлексія. Падвядзенне вынікаў урока. Настаўнік прапануе вучням зрабіць гэта не ў вуснай форме, а ў пісьмовай: з дапамогай службовых часцін мовы напісаць некалькі сказаў, выказаць думкі наконт урока.